

Заверен превод от английски език

КСЕП(2014)4 Окончателно

Страсбург, 17 декември 2014

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРОКУРОРИ (КСЕП)

Мнение № 9 (2014)

ПО ЕВРОПЕЙСКИ НОРМИ И ПРИНЦИПИ, ЗАСЯГАЩИ ПРОКУРОРИТЕ

одобрено от КСЕП в Рим на 17 декември 2014

Настоящото Мнение съдържа:

Харта, наречена “Римската Харта”,

подробна Обяснителна бележка за принципите, които се съдържат в тази Харта.

РИМСКА ХАРТА

Консултативният Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), след като му бе поискано от Комитета на министрите на Съвета на Европа да предоставят референтен документ по европейските норми и принципи относно прокурорите, постигна съгласие по следното:

- I. Във всички правни системи, прокурорите допринасят за гарантиране на правовата държава, особено чрез справедливото, безпристрастно и ефективно прилагане на закона при всички дела и във всички етапи на производството, в рамките на тяхната компетентност.
- II. Прокурорите действат от името на обществото и в името на обществения интерес, за да се зачитат и защитават човешките права и свободи, така както е посочено - в частност - в Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.
- III. Ролята и задачите на прокурорите, както в, така и извън областта на наказателното правосъдие, трябва да бъдат определени от закона на възможно най-високо ниво и се извършват при строго съблюдаване на демократичните принципи и ценности на Съвета на Европа.
- IV. Независимостта и автономията на прокуратурата представляват неизменно последствие от независимостта на съдебната власт. Затова следва да се насърчава общата тенденция към засилване на независимостта и ефективната автономия на прокуратурата.
- V. Ролята и задачите на прокурорите, както в, така и извън областта на наказателното правосъдие, трябва да бъдат определени от закона на възможно най-високо ниво и се извършват при строго съблюдаване на демократичните принципи и ценности на Съвета на Европа.
- VI. Независимостта и автономията на прокуратурата представляват неизменно последствие от независимостта на съдебната власт. Затова следва да се насърчава общата тенденция към засилване на независимостта и ефективната автономия на прокуратурата.

VII. Прокурорите трябва да бъдат самостоятелни в своите решения и да изпълняват задълженията си без външен натиск или вмешателство, като се спазват принципите на разделение на властите и отговорността.

VIII. Прокурорите трябва да се придържат към най-високите етични и професионални стандарти, винаги да се държат безпристрастно и обективно. По този начин те трябва да се стремят да бъдат, а и да се възприемат като такива, независими и безпристрастни, да се въздържат от политически действия, несъвместими с принципа на безпристрастност, и не трябва да работят по дела, в които техните лични интереси или техните отношения с лица, заинтересовани от случая, биха могли да възпрепятстват пълната им безпристрастност.

IX. Необходимо да се приемат и обнародват Кодекси за професионална етика и поведение, основаващи се на международните стандарти.

X. При изпълнението на своите задължения, прокурорите трябва да зачитат презумпцията за невинност, правото на справедлив съдебен процес, равнопоставеността на страните, разделието на властите, независимостта на съдилищата и обвързващата сила на окончателните съдебни решения. Те трябва да се фокусират върху службата в интерес на обществото и да обърнат специално внимание на положението при уязвимите лица, най-вече деца и жертви.

XI. Прокурорите се ползват от правото на свобода на изразяване и общуване. При контактите между прокурори и медиите, трябва да се спазват следните принципи: презумпцията за невинност, правото на личен живот и достойнство, правото на достъп до информация и свободата на печата, правото на справедлив съдебен процес, правото на защита, на целостта, ефикасността и поверителността на разследванията, както и на принципа на прозрачност.

XII. Прокурорите не трябва да извличат полза от общия имунитет, а от функционалния имунитет за действия, извършени добросъвестно в изпълнение на своите задължения.

XIII. Прокурорите и, когато е необходимо, техните семейства имат право на защита от държавата, когато личната им безопасност е застрашена поради изпълнението на функциите им.

XIV. Назначаването и кариерата на прокурорите, включително повишение, мобилност, дисциплинарни мерки и уволнение, трябва да бъде уредено със закон и да се регулира от прозрачни и обективни критерии, в съответствие с обективните процедури, като се изключи всякаква дискриминация и се допусне възможността за безпристрастно разглеждане.

XV. Най-високото ниво на професионални умения и интегритет е предпоставка за ефективна действаща прокуратура и за обществено доверие в тази институция. Затова прокурорите трябва да преминават подходящо образование и обучение с оглед специализацията си.

XVI. Организацията на повечето прокуратури се основава на йерархична структура. Отношенията между различните нива на йерархията трябва да се ръководят от ясни, недвусмислени и добре балансирани правила. Разпределянето и повторното разпределяне на делата трябва да отговаря на изискванията за безпристрастност.

XVII. Прокурорите трябва да започват наказателно преследване само при добре обосновани доказателства, които основателно се считат за надеждни и допустими. Прокурорите трябва да отказват да използват доказателства, за които е основателно да се смята, че са били получени чрез използване на незаконни методи, и по-специално когато те представляват грубо нарушение на правата на човека. Те трябва да се стремят да гарантират, че на лицата, отговорни за използването на такива методи или за други нарушения на закона, са наложени подходящите санкции.

XVIII. Наказателното преследване трябва да се води със "здрава ръка", но справедливо. Прокурорите съдействат за постигането на справедливи присъди и допринасят за ефективното, бързо и ефикасно функциониране на съдебната система.

XIX. С цел да се постигне последователност и справедливост при вземането на самостоятелни решения по време на процеса на преследване на престъпленията и в съда, трябва да бъдат

публикувани ясни насоки, особено по отношение на решението за това дали да се повдига обвинение. Когато е целесъобразно, и в съответствие със закона, прокурорите трябва да обмислят и алтернативи на този процес.

XX. Прокурорите трябва да разполагат с необходимите и подходящи средства, включително и използването на модерни технологии, за да изпълняват ефективно своята мисия, която е фундаментална за правовата държава.

XXI. Прокуратурата трябва да има възможност да преценява нуждите си, да преговаря бюджетите си и да решава как да използва отпуснатите средства по прозрачен начин, за да се постига целите си по бърз и квалифициран начин. Когато на прокуратурата е поверено управлението на ресурсите, тя трябва да използва съвременни управленски методи - ефективни и прозрачни, като също така ѝ се осигури необходимата квалификация.

XXII. Взаимното и честно сътрудничество е от съществено значение за ефективността на прокуратурата на национално и на международно равнище, между различните прокуратури, както и между прокурорите, които принадлежат към една и съща служба. Прокурорите трябва да третират международните искания за помощ в рамките на своята компетентност, със същата грижа както при работата им на национално ниво, и да имат на свое разположение необходимите инструменти, в това число квалифициране, за насърчаване и поддържане на реално и ефективно международно съдебно сътрудничество.

ОБЯСНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА

I. Увод

1. Препоръката Rec(2000)19 на Съвета на Европейския Комитет на Министрите за ролята на прокуратурата в системата на наказателното правосъдие остава, дори след 14 години, крайъгълен камък. В същото време, от 2000 г. насам, и други аспекти на дейността на прокуратурата са били изтъкнати на европейско равнище, а необходимостта от актуализиране и синтез на съответните принципи е станала очевидно.

2. В този контекст, Консултативният Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), създаден от Комитета на Министрите през 2005 г., пожела да се идентифицират най-забележителните тенденции по отношение на статута, задачите и дейността на прокуратурата. В тази рамка, през януари 2014^[1] Комитетът на Министрите възложи на КСЕП приемането на референтен документ за европейските норми и принципи засягащи прокурорите. За да изпълни тази задача, КСЕП взе предвид документите, изброени в Анекса към настоящата бележка.

3. Правните системи на държавите-членки се характеризират с голямо разнообразие, особено що се отнася до задачите и ролята на прокурорите. Независимо от това, те винаги имат задължението да зачитат правата на човека и основните свободи, така както са установени в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.

4. Този документ е предназначен за държавни институции и за съдебната, изпълнителната и законодателната власт, както и за практикуващите юристи и изследователи.

1. Определение за „Прокурор“

5. Прокурорите са обществени органи, които - от името на обществото и в интерес на обществото - осигуряват прилагането на закона, тогава когато нарушаването му носи наказателна санкция, като вземат предвид както правата на индивида, така и необходимата ефективност на системата за наказателното правосъдие^[2]. Мисията на прокурора може да включва и правомощия извън системата на наказателното правораздаване, когато това е предвидено в националната правна система^[3].

2. Роля на прокурорите

6. Във всички случаи и във всички етапи на съдебното производство, прокурорите допринасят за гарантирането на правата държава и обществения ред посредством справедливо, безпристрастно и ефективно правораздаване[4].
7. От съществено значение е да се гарантира независимостта и ефективната автономия на прокурорите, както и да се установят подходящи предпазни мерки. Те имат задължението да действат честно, безпристрастно и обективно. При наказателно-правните дела прокурорите трябва да вземат предвид и сериозните последици от един процес за индивида, дори при такъв, който завършва с оправдателна присъда. Те също трябва да се стреми да допринасят съдебната система да работи възможно най-бързо и ефективно, както и да съдействат на съда за постигането на справедливи присъди[5].
8. Система, при която и прокурорът, и съдията действат при най-високи стандарти на интегритет и безпристрастност, предоставя по-голяма защита на човешките права, отколкото система, която разчита единствено на съдията[6].

2.1 Функции в съдебното производство

9. Прокурорите играят съществена роля за правата държава и за правилното функциониране на системата на наказателното правосъдие.
10. Прокурорите решават дали да започнат и продължат наказателно преследване или не, излагат обвинението пред независим и безпристрастен съд, създаден от закона, и решават дали да обжалват решенията на този съд или не.
11. При някои системи за наказателно правосъдие, прокурорите имат и други функции, като например да изготвят и прилагат национална политика за борба с престъпността (като и я адаптират, когато е уместно, към регионалните и местните условия), да провеждат, ръководят или наблюдават разследвания, да се гарантират ефективно подпомагане на жертвите, да вземат решение за алтернативи на обвинението, или да упражняват контрол върху изпълнението на съдебните решения[7].

2.1.1 Принципи, управляващи съдебното преследване

12. Правните системи на някои държави-членки предвиждат принципа на "законосъобразността" като основа за повдигане на обвинения. Правните системи на други страни-членки предвиждат принципа на "усмотрението" или "принципа на подходящата възможност".
13. За да се постигне последователност и справедливост при вземането на дискреционни решения в рамките на процеса на съдебното преследване и съда, трябва да бъдат публикувани ясни насоки, особено по отношение на решението дали да се възбуди производство[8]. Дори когато системата не предвижда прокурорите да вземат дискреционни решения, решенията взети от тях трябва да се водят от общите насоки.
14. Прокурорите трябва да гарантират извършването на всички необходими и основателни запитвания и разследвания преди да вземат решение за завеждане на дело, и да пристъпят към съдебно производство, само когато едно дело се основава на доказателства, оценени като надеждни и допустими. Прокуратурата трябва да процедира твърдо, но справедливо и да не надхвърля това, което сочат доказателствата[9].
15. Когато участие в разследването на престъпления или контролът върху органите на полицията или други разследващи органи е в рамките на тяхната компетентност, прокурорите трябва да правят това обективно, безпристрастно и професионално, стремейки се да обезпечат спазването на правните принципи и основните права на човека от страна на разследващите служби[10].
16. Прокурорите трябва да вземат предвид интересите на свидетелите и, когато това е в рамките на тяхната компетентност, да вземат или насърчават мерки за защитата на живота на свидетеля, сигурността и неприкосновеността на личния му живот, или да осигури предприемането на такива мерки.

17. Прокурорите трябва да вземат предвид мнението и интересите на жертвите, когато са засегнати личните им интереси и да предприемат или насърчават действия, за да осигурят информираност на жертвите както относно техните права, така и относно развитието на процедурата[11].

18. Прокурорите трябва да обмислят внимателно даването ход на наказателно преследване, да зачитат правата на жертвите, свидетелите и заподозрените и да позволят право на преразглеждане на лицата, засегнати от техните решения[12].

19. Прокурорите трябва да спазват принципа на равнопоставеност на страните между обвинението и защитата, презумпцията за невинност, правото на справедлив съдебен процес, независимостта на съда, принципа на разделение на властите и обвързващата сила на окончателните съдебни решения.

20. Прокурорът трябва да изложи всички достоверни доказателства на разположение на съда и оповести всички релевантни доказателства на обвиняемия. Възможно е да възникват ситуации, в които наказателното преследване трябва да се прекрати[13].

21. Прокурорите трябва да отказват да използват доказателства, които е логично да се считат за получени чрез използване на незаконни методи, и по-специално когато представляват грубо нарушение на човешките права. Те трябва да се стремят да осигурят предприемането на съответните санкции срещу лицата, отговорни за използването на подобни методи или други нарушения на закона[14]. В някои системи, нарушаване на човешките права е достатъчно, за да се отхвърли едно доказателство, без да е необходимо да бъде утежняващо.

2.2 Функции извън наказателното производство

22. В много държави, прокурорите имат компетенции извън сферата на наказателното право (наред с другото, граждански, семейни, трудови, административни, електорални дела, защита на околната среда, социалните права и правата на уязвими лица - непълнолетни, лица с увреждания и лица с много ниски доходи[15]).

23. Когато съществуват такива компетенции, мисията на прокурорите е да представляват общия или обществен интерес, да защитават правата на човека и основните свободи, както и да подкрепят правовата държава[16]. Те трябва също така твърдо спазват демократичните принципи и ценности на Съвета на Европа.

24. Тези компетенции следва да се прилагат по такъв начин, че:

- да зачитат ефективното разделение на държавните власти;
- да зачитат независимостта на съдилищата и тяхната роля в защитата на правата на човека, равенството на страните, равнопоставеност на страните и недискриминирането;
- да бъдат уредени със закон възможно най-точно, да бъдат строго ограничени, ясно дефинирани и да следват ясни публикувани насоки, за да се избегне всякакво двусмислие[17];
- да гарантират, че няма неправомерна външна намеса в дейността на прокуратурата;
- да зачитат правото на всяко физическо или юридическо лице да заведе дело или да действа в защита на своите интереси пред независим и безпристрастен трибунал, дори и в случаите, когато прокурорът е или има намерение да бъде страна по делото[18];
- да не нарушават принципа на обвързваща сила на окончателните съдебни решения (*res iudicata*) с някои изключения, установени в съответствие с международните задължения, включително и съдебната практика на Съда;
- да гарантират, че възможността лица или институции, въввлечени в случая, да пожелаят преразглеждане от прокурорите е ясно определена;

- да гарантират, че правото на лица или институции, свързани или заинтересовани по граждански дела, да предявят иск срещу мерките или неизпълнение на задълженията на прокурорите, е обезпечено.

25. Всяко действие на прокурор, което засяга човешките права и свободи, трябва да остане под контрола на компетентния съд[19].

26. Когато прокурорите имат право да поставят под въпрос решението на съда или на държавната администрация, те трябва да сторят това чрез упражняване на правото на обжалване или правото на преразглеждане на решението. В частния съдебен спор между страните, когато трябва да се защитава или отстоява обществен интерес пред съда, крайната дума е на самия съд[20].

27. Прокурор, който взема страна в съда извън сферата на наказателното правосъдие, би трябвало, в съответствие с националните закони:

- да има равни права и задължения към другите страни в производството;
- да не задържа доказателства, имащи отношение по въпроса на спора;
- нито да участва в разискванията на съда, нито да създава впечатление за това;
- когато имат право да обжалват решението на съда, прокурорите трябва да имат равни права като другите страни и никога не заменят правото си на обжалване;
- да упражняват правомощията си независимо, прозрачно и в пълно съответствие с принципите на правовата държава;
- да се намеси срещу юридически лица в случаите, когато са налице основателни и обективни основания да се смята, че въпросното частно образувание е в нарушение на законовите си задължения, включително тези, които произтичат от прилагането на международни договори за човешките права.

Подходящите решения, взети от прокурорите извън сферата на наказателното правосъдие, трябва винаги да бъдат следвани от доводи, достъпни за хората или институциите, ангажирани или заинтересовани по случая (делото).

2.3 Алтернативи на наказателното преследване и санкциите

28. Прокурорите трябва да разгледат, когато е уместно и в съответствие със закона, алтернативи на наказателно преследване[21]. При прилагането на тези алтернативи, те трябва да осигурят пълно зачитане на правата и легитимните интереси на заподозрените лица и жертвите и да предложат възможност за медиация и помирение между ответника и жертвата[22]. Специално внимание трябва да се обърне на естеството и тежестта на нарушението, защитата на обществото и на характера и положението на нарушителя.

29. С оглед насърчаване на справедлива, последователна и ефективна дейност на прокуратурата, съответните държавни органи трябва да публикуват ясни правила, основни насоки и критерии за ефективно и справедливо прилагане на наказателната политика, свързана с алтернативите на прокуратурата.

30. Алтернативни мерки никога не трябва да се използват за заобикаляне на правилата на един справедлив съдебен процес чрез налагане на мерки на човек, който е невинен, или който не може да бъде намерен за виновен поради процедурни пречки, като например срокове за наказателно преследване, или когато има съмнение по отношение на отговорността на идентифицирания, или пък на размера на вредите, причинени от престъплението.

31. Като се има предвид възможното вредно въздействие на наказателни и други производства върху бъдещото развитие на непълнолетни, прокурорите трябва - във възможно най-голяма степен

и в съответствие със закона - да търсят алтернативи на наказателното преследване на непълнолетни правонарушители, когато тези алтернативи представляват правилна съдебна реакция на престъплението, като се вземат предвид интересите на жертвите и на обществеността и са в съответствие с целите на правораздаването при непълнолетни[23].

32. Прокурорите трябва да полагат всички усилия наказателно преследванеспрямо непълнолетни да бъде стартирано само тогава, когато наистина е необходимо[24].

3. Статус на прокурорите и предпазни мерки, предвидени за тях при изпълнениена функциите им

3.1 Независимост на прокурорите

33. Независимостта на прокурорите - която е от съществено значение за правовата държава - трябва да се гарантира от закона, на възможно най-високо ниво, по начин, подобен на този на съдиите. В страни, в които прокуратурата е независима от правителството, държавата трябва да вземе ефективни мерки за да гарантира, че естеството и обхватът на тази независимост са установени със закон[25]. В страни, в които прокуратурата е част от или е подчинена на правителството, или пък се ползва с различен статут от този, описан по-горе, държавата трябва да гарантира, че естеството и обхвата на правомощията им по отношение на прокуратурата също са установени чрез закон, както и че правителството упражнява правомощията си по прозрачен начин и в съответствие с международните договори, националното законодателство и основните правни принципи[26].

34. Европейският Съд по Правата на Човека (отгук нататък "Съдът") счита, че е необходимо да се подчертае, че "в едно демократично общество, както съдилищата, така и разследващите власти, трябва да останат свободни от политически натиск"[27]. Следователно прокурорите трябва да са автономни при вземането на решения и, при сътрудничеството с други институции, трябва да изпълняват съответните си задължения без външен натиск или намеса от изпълнителната власт или от парламента, като се вземат предвид принципите на разделение на властите и отговорността[28]. Съдът обърна внимание и на въпроса за независимостта на прокурорите в контекста на "предпазни мерки от общ характер, като гарантиране на функционална независимост на прокурорите в йерархията им и съдебен контрол на актовете на прокуратурата"[29].

35. Независимостта на прокурорите не е прерогатив или привилегия, предоставена в полза на прокурорите, а гаранция в интерес на честна, безпристрастна и ефективна справедливост, която защитава публичните и частните интереси на засегнатите лица.

36. Държавите трябва да гарантират, че прокурорите са в състояние да изпълняват функциите си без сплашване, възпрепятстване, тормоз, неправилна намеса или необосновано излагане на гражданска, наказателна или друга отговорност[30].

37. При всички положения, прокурорите трябва да бъдат в състояние безпрепятствено да стартират наказателно преследване срещу длъжностни лица за престъпления, извършени от тях, особено за корупция, неправомерна употреба на власт и тежки нарушения на правата на човека[31].

38. Прокурорите трябва да имат независимост не само от изпълнителната и законодателната власт, но и от други участници и институции, включително тези в областта на икономиката, финансите и медиите.

39. Прокурорите са независими също така по отношение на сътрудничеството си с правоприлагащите органи, съдилища и други институции.

3.2 Йерархията

40. Йерархичната структура е общ аспект на повечето прокуратури, имайки се предвид естеството на задачите, които изпълняват. Отношенията между различните слоеве на йерархията

трябва да се ръководят от ясни, недвусмислени и добре балансирани разпоредби, а и трябва да бъде осигурена подходяща система от проверки и балансиращи механизми.

41. В една правова държава, когато структурата на прокуратурата е йерархична, ефективността на прокуратурата по отношение на самите прокурорите е силно свързана с прозрачността на органа, отчетността и отговорността.

42. От съществено значение е разработването на подходящи гаранции за ненамеса в дейността на прокуратурата. Ненамеса означава да се гарантира, че дейностите на прокуратурата, по-специално при съдебните процедури, са свободни както от външен натиск, така и от неправомерен или незаконен вътрешен натиск, идващ отвътре в самата система на прокуратурата[32]. В една йерархична система, по-висшестоящият прокурор трябва да бъде в състояние да упражнява подходящ контрол върху решенията на службата, при спазване на правилни предпазни мерки за правата на индивидуалните прокурори.

3.2.1 Възлагане и преразпределяне на делата

43. При организацията и вътрешното функциониране на прокуратурата, в частност при възлагането и преразпределянето на делата, трябва да се спазят изискванията за безпристрастност по отношение на структура, отговорностите и правомощията на службите на прокуратурата за вземане на решения.

44. Възлагането и преразпределянето на делата трябва да се определя чрез прозрачен регламент, който е съгласуван с йерархична или не-йерархична структура на прокуратурата.

3.2.2 Инструкции

45. Основните решения за прилагане на политиката срещу престъпленията трябва да бъдат прозрачни, за да се осигурят справедливи, последователни и ефективни действия от страна на прокурорите.

46. Инструкциите от общ характер трябва да бъдат в писмена форма и, когато е възможно, да бъдат публикувани или по друг начин да се онагледят прозрачността им. Тези инструкции трябва да спазват стриктно справедливостта и равнопоставеността[33].

47. Инструкции от изпълнителното или по-високо ниво на йерархията по отношение на конкретни случаи са неприемливи в някои правни системи. При съществуващата обща тенденция за по-голяма независимост на системата на прокуратурата, което се насърчава от КСЕП, няма общи стандарти в това отношение. Там където законодателството все още дава възможност за такива инструкции, те трябва да бъдат в писмена форма, ограничени и регламентирани от закона.

48. Държавен служител, който смята че от него се изисква да действа по незаконосъобразен, неправилен или неетичен начин, трябва да реагира в съответствие със закона[34].

49. Прокурорът има правото да изиска инструкциите, отправени към него/нея, да бъдат изложени в писмена форма. Когато той / тя счита, че инструкцията е или незаконна, или в противоречие с неговата / нейната съвест, трябва да има налице адекватна вътрешна процедура, която може да доведе до неговата / нейната евентуална смяна[35].

50. Трябва да бъде ясно, че тези гаранции са установени в интерес както на отделните прокурори, така и на обществеността[36].

3.3 Назначаване и кариера

3.3.1 Общи принципи

51. Държавите-членки трябва да предприемат мерки, за да гарантират, че:

- a) набирането, повишаването в длъжност и трансферът на прокурорите се извършва в съответствие със справедливи и безпристрастни процедури и без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак;
- b) кариерите на прокурорите, професионалната им оценка, повишаването им в длъжност и мобилността им се уреждат по прозрачни и обективни критерии, като например компетентност и опит; назначаващите органи трябва да бъдат избирани въз основа на компетентността и уменията им да изпълняват функциите си безпристрастно и на основата на обективни критерии;
- c) мобилността на прокурорите се обуславя и от нуждите на службата[37].

52. Назначаването и прекратяването на служебното правоотношение на прокурорите трябва да се урежда от закона на най-високо ниво и по ясни и разбираеми процеси и процедури.

53. Близостта и допълващият характер на мисиите на съдии и прокурори създават подобни изисквания и гаранции по отношение на статута им и условията на работа, а именно във връзка с набирането на персонал, обучение, кариерно развитие, заплати, дисциплина и трансфер (които трябва да бъдат засегнати единствено съобразно закона или с тяхното съгласие)[38]. Поради тези причини е необходимо да се осигури уместна мандатност и подходяща организация за повишение, дисциплина и уволнение[39].

54. Стремещт към безпристрастност, който в една или друга форма трябва да бъде водещ при набиране на персонал и перспективите за професионално развитие на прокурорите, може да доведе до договорености за конкурентна система за влизане в професията и създаване на Върховен Съвет или за цялата съдебна власт, или само за прокурорите[40].

55. Начинът, по който Главният Прокурор се назначава и освобождава от длъжност играе съществена роля в системата за гарантиране на правилното функциониране на прокуратурата[41].

56. Ако правителството упражнява някакъв контрол при назначаването на Главния прокурор, важно е методът на подбор да е такъв, че да спечели доверието и уважението на обществеността, както и на членовете на съдебната система, прокуратурата и адвокатурата. Главният прокурор трябва да бъде назначен за адекватно дълъг период или за постоянно, за да се гарантира стабилността на неговия/нейния мандати да бъде независим от политическите промени[42].

3.3.2 Квалификация и обучение

57. Най-високото ниво на професионални умения и интегритет е предпоставка за ефективно функциониране на прокуратурата и за обществено доверие в тази институция. Затова прокурорите трябва да преминат подходящо образование и обучение с оглед на своята специализация[43].

58. Различните европейски правни системи осигуряват обучение на съдии и прокурори по различни модели; обучението се поверява на специални органи. Във всички случаи е важно да се осигури автономен характер на институцията, отговаряща за провеждане на такова обучение, защото тази автономия е предпазна мярка на културния плурализъм и независимост[44].

59. Подобно обучение трябва да се организира по безпристрастна и редовна база, както и да се оценява обективно за своята ефективност. Ако е уместно, съвместното обучение на съдии, прокурори и адвокати по теми от общ интерес, би могло да допринесе за подобряване на качеството на правосъдието[45].

60. Обучението би трябвало да включва и административен персонал и длъжностни лица, както и представители на правоприлагащите органи.

61. Обучението, включително управленското обучение[46], е и право, и задължение на прокурорите, както преди встъпването им в длъжност, така и на постоянна основа.

62. Прокурорите трябва да се възползват от целесъобразното специализирано обучение, за да могат адекватно да изпълняват задълженията си в рамките на системата на наказателното правораздаване^[47] и извън нея, включително по отношение на управлението на бюджетните средства^[48] и в сферата на комуникациите^[49].
63. Затова държавата трябва да предприеме ефективни мерки за да се гарантира, че прокурорите имат подходящото образование и обучение, както преди, така и след назначаването им. В частност, прокурорите трябва да са запознати с:
- a) принципите и етичните задължения на тяхната служба;
 - b) конституционната и друга правна защита на лицата, участващи в съдебните производства;
 - c) човешките права и свободи както са изложени в Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (в частност Член 5 и Член 6) и от съдебната практика на Европейския Съд по Правата на Човека;
 - d) принципи и практики на организация на работата, управление и човешки ресурси;
 - e) механизми и материали, които допринасят за ефективността и съгласуваността на дейността им^[50].
64. Новите криминални предизвикателства, както и нарастващата сложност на някои видове престъпност, се дължат на бързото развитие на новите технологии, глобализацията и разширяването на международната търговия и потока на данни. Изисква се специално обучение, което да даде възможност на прокурорите да се изправят срещу заплахата от посочените по-горе явления^[51].

3.3.3 Оценка на професионалните умения

65. Оценка на работата на прокурорите трябва да се извършва на редовни интервали, бидейки разумна, въз основа на адекватни, обективни и установени критерии, както и по подходящ и справедлива процедура.
66. Прокурорите трябва да имат достъп до резултатите от оценката на дейността им и да имат право да представят възраженията си и на правна защита, когато е уместно.
67. Повишаването на прокурорите трябва да се основава на обективни фактори, по-конкретно на професионалните квалификации, способността, интегритета и опита, а решението за това да се взема съобразно справедливи и безпристрастни процедури^[52].

3.3.4 Трансфер и мобилност

68. Преместването на прокурор от една прокуратура в друга без съгласието му може да бъде средство за неправомерно влияние.
69. При въвеждането на прехвърляне или командироване на прокурор против волята му, било то вътрешно или външно, потенциалните рискове трябва да бъдат балансирани чрез предпазни мерки, предвидени от закона (например, прехвърляне, което прикрива дисциплинарна процедура).
70. Възможността за прехвърляне на прокурор без съгласието му, трябва се урежда от закона и да бъде ограничена до изключителни обстоятелства, като например голямата необходимост от съответната прокуратура (изравняване на натоварвания и прочее) или дисциплинарни действия в особено тежките случаи, но също трябва да се вземат предвид становищата, стремежите и специализациите на прокурора и неговото/нейното семейно положение ^[53].
71. Трябва да бъде възможно да се обжалва пред независим орган.

3.3.5 Освобождаване от длъжност

72. Имайки предвид тяхната важна роля и функция, освобождението от длъжност на прокурорите трябва да бъде обект на строги изисквания, които не трябва да омаловажават независимото и безпристрастно осъществяване на дейността им[54]. Трябва да се прилагат всички гаранции, свързани с дисциплинарните процедури.

73. Независимостта на прокурорите е тяхната защита от произволно или политически мотивирано уволнение. Това е от особено значение за Главния прокурор и законът трябва ясно да определи условията за неговото предсрочно освобождаване[55].

3.4 Служебни условия

3.4.1 Общи принципи

74. Прокурорите трябва да разполагат с необходимите и подходящи средства, за да изпълняват мисиите си, което е от основно значение за правовата държава [56].

75. Държавата трябва да вземе мерки, за да гарантира, че прокурорите имат приемливи условия на работа по отношение на възнаграждение, мандатност и пенсия, съизмерими с тяхната ключова роля, както и подходяща възраст за пенсиониране[57].

76. Условията на прокуратурата трябва да отразяват важността и достойнството на институцията, както и респекта към нея[58]. Подходящото възнаграждението на прокурорите също предполага признаване на важната им функция и роля и може също така да намали риска от корупция[59]. Бонуси, където съществуват такива, трябва да се базират на напълно обективни и прозрачни критерии.

3.4.2 Несъвместимости и конфликти на интереси

77. Прокурорите трябва винаги да се придържат към най-високи етични и професионални стандарти. По-конкретно - те не трябва да работят по дела, когато личните им интереси или отношенията им с лица, заинтересовани от случая, биха могли да възпрепятстват пълната им безпристрастност[60]. Прокурорите не трябва да се занимават с дейности или сделки, или пък да придобиват позиции или функции, било то платени или не, които са несъвместими с или накърняват доброто изпълнение на неговите / нейните задължения[61].

78. Държавата трябва да гарантира, че човек не може едновременно да изпълнява задълженията и на прокурор, и на съдия. Въпреки това, Държавата може да предприеме мерки, за да се даде възможност едно и също лице да изпълнява последователно функциите на обвинител и на съдия, или в обратния ред. Такива промени в функциите са възможни само по изрична молба на заинтересованото лице и спазване на предпазните мерки[62].

79. Всяко разпределяне на съдебните функции на прокурорите трябва да се ограничи до дела, включващи в частност леки санкции, не трябва да се упражнява правомощието да преследват по същото дело, и не трябва да се ощетява правото на подсъдимите решението по такива дела да се вземе от независим и безпристрастен орган, упражняващ съдебни функции[63].

80. Прокурорите трябва винаги да се държат по професионален начин и се стремят да се възприемат като независими и безпристрастни [64].

81. Прокурорите трябва да се въздържат от политически действия, несъвместими с принципа на безпристрастност.

82. Прокурорите трябва да упражняват правото си на свободно изразяване и асоцииране по начин, който е съвместим с институцията им и който не засяга и не влияе на съдебната и прокурорска независимост или безпристрастност. Въпреки че те имат свободата да участват в обществения дебат по въпросите, свързани с правната тематика, съдебната система и правораздаването, те не трябва да коментират текущи дела и да избягват да изразяват мнение, което може да подкопае репутацията и интегритета на съд[65].

83. В съответствие със закона, за подходящ период от време, прокурорът не трябва да действа от името на което и да е физическо или юридическо лице, по отношение на какъвто и да е въпрос, по който той/тя е действал за, или съветвал, публичната администрация и което би довело до конкретна полза за това физическо или юридическо лице[66].
84. Прокурорът, както и съдията, не може да участва в казуси, в които има личен интерес, и може да бъде обект на определени рестрикции, целящи да предпазят неговия/нейния интегритет и безпристрастност[67].

3.5. Гаранции в съдебните производства

85. Стандартите и принципите на човешките права постулират, че прокурорите носят отговорност при изпълнението на задълженията си и могат да бъдат обект на дисциплинарни процедури[68].
86. В демократичната система на правовата държава, оправдаването на едно лице не би трябвало да доведе до дисциплинарни процедури срещу прокурора, отговорен по случая.
87. Държавата трябва да предприеме мерки в гаранция на това, че дисциплинарните процедури срещу прокурорите се уреждат от закона и трябва да гарантират справедлива и обективна оценка и решение, което трябва да е обект на независим и безпристрастен преглед[69].
88. Прокурорите не трябва да извличат полза от общия имунитет, който ги предпазва от подвеждане под отговорност за престъпления, извършени от тях, и за които трябва да отговарят пред съда, тъй като това може да доведе до загуба на общественото доверие и дори до корупция[70]. Държавата може да установи специални процедури за правораздаване за прокурорите като гаранция за тяхната независимост и безпристрастност.
89. Съгласно общите стандарти, прокурорите могат да се нуждаят от защита при граждански дела за действия, извършени добросъвестно в изпълнение на задълженията им.

3.6 Защита на прокурорите, семействата им и прочее

90. Държавата трябва да вземе мерки, за да гарантира на прокурорите - и когато е необходимо на техните семейства - закрила, в случаите когато личната им безопасност е застрашена в резултат на изпълнението на функциите им[71].
91. Когато прокурори или техните семейства са обект на насилие или заплахи за насилие, или на каквато и да е форма на сплашване, принуда или неподходящо неправомерно наблюдение, трябва да се извърши задълбочено разследване на подобни инциденти и да се предприемат стъпки за предотвратяване на бъдещото им повторение; когато е необходимо, на прокурорите и техните семейства трябва да бъдат осигурени необходимите консултации и психологическа подкрепа[72].

4. Задължения и права на прокурорите

4.1 Задължения, свързани с поведението на прокурорите

4.1.1 Фундаменталното задължение за безпристрастност, обективност и справедливост

92. Прокурорите трябва да изпълняват функциите си безпристрастно и действат обективно. Те трябва да третира хората като равни пред закона и да не облагодетелстват или дискриминират никого.
93. Прокурорите са наясно с опасността от корупцията и не търсят, приемат или получават ползи или преимущества при упражняване на функциите си. Чрез своята безпристрастност прокурорите трябва да печелят доверието на обществеността в прокуратурата. Прокурорите избягват да упражняват втора професия и други задачи, в които може да бъде застрашена тяхната

безпристрастност. Те идентифицират ситуации, които представляват конфликт на интереси и, ако е необходимо, си правят самоотвод по съответния случай.

4.1.2 Отчетност на прокурорите

94. Прокурорите работят на базата на публична отговорност. Техните решения се основават на закона и другите нормативни изисквания и остават в обхвата на преценката им. В частност, прокурорите трябва да зачитат и осигуряват защитата на правата на човека.

95. Прокурорите действат по прозрачен начин, освен ако законодателството не ограничава действията им или публичността на изготвените от тях документи. Особено внимателни трябва да бъдат, за да изразят своите решения по разбираем за заинтересованите страни начин, както и при общуването си с обществеността и медиите.

96. Професионалните знания и умения на прокурорите, особено по отношение на управлението, комуникацията и сътрудничеството, включително на международно равнище, трябва да бъдат на високо ниво и да се поддържат чрез обучение. Прокурорите трябва да управляват случаите, за които отговарят, с бързина и оптимално качество, използвайки достъпни за тях средства по отговорен начин.

4.1.3 Задължението да поддържат достойнството на професията

97. Прокурорите трябва да печелят доверието на обществеността чрез демонстриране на примерно поведение при всички обстоятелства. Те трябва да се отнасят към хората справедливо, еднакво, с уважение и учтиво, и винаги да се придържат към най-високите професионални стандарти, пазейки честта и достойнството на професията си, държейки се винаги почтено и внимателно[73].

4.1.4 Кодекс за етика и поведение

98. Споделянето на общи правни принципи и етични ценности от всички прокурори, които участват в съдебния процес, е от съществено значение за доброто правораздаване[74] и за спазването на най-високите професионални стандарти. Прокурорите трябва да могат да идентифицират етичните проблеми в работата си и да се позоват на ясни принципи за решаването им.

99. Кодекси за професионална етика и поведение трябва да бъдат възприети и направени публично достояние въз основа на международните стандарти, разработени от Организацията на Обединените Нации, както и тези, предвидени в Европейските насоки за етика и поведение на прокурорите (Насоки от Будапеща), приети от Конференцията на Главните Прокурори на Европа на 31 май 2005.

4.2 Основни свободи на прокурорите

100. Прокурорите се ползват от свободата на словото и на изразяването на мнение, както и свободата за асоцииране по същия начин както останалите членове на обществото. При използването на тези права, те трябва да се вземат предвид задължението за дискретност и да внимават да не застрашат обществения имидж на независимостта, безпристрастност и справедливостта, който един прокурор трябва винаги поддържа.

101. Трябва да се вземат всички необходими мерки за гарантиране спазването на личния живот на прокурорите[75]. Въпреки това, в поведението им трябва да има дискретност и предпазливост, за да се избегне поставянето под въпрос на достойнството на професията им или способността им да изпълняват своите функции.

5. Връзки с останали действащи лица и институции

5.1 Връзки с жертви, свидетели, заподозрени, обвиняеми, подсъдимии с обществеността

102. Прокурорите трябва да подкрепят правото на справедлив съдебен процес и да вземат под внимание законните интереси на свидетели, жертви, заподозрени, ответници или подсъдими, като гарантират, че гореспоменатите са информирани за своите права и за хода на процедурата [76].

5.2 Връзки със съдилищата (съдии и съдебен персонал) и с адвокатите

103. Когато прокуратурата е част от съдебната институция, необходимо е да се установи ясно разграничение между прокурори и съдии. Държавите-членки трябва да изяснят правния статут, компетенциите и процесуалната роля на прокурорите по закон по начин, при който не може да има съмнение относно взаимната независимост и безпристрастност на прокурори и съдии [77].

104. Справедливото, безпристрастно и ефективно правосъдие може да се гарантира единствено чрез допълващи се действия на съдии и прокурори [78].

105. Прокурорите трябва винаги да поддържат вежливи и коректни отношения с всички служители на съда и адвокатите в името на ефективността на правосъдието.

5.3 Връзки със следователите

106. Прокурорите и следователите си сътрудничат по подходящ и ефективен начин в хода на разследванията.

107. Когато това е в компетентността им, от прокурорите зависи да се гарантира, че следователите действат законно, зачитат правото на защита и информираност на всеки заподозрян, в най-кратки срокове и на език, който е достъпен, с подробности, относно фактите, които биха могли да бъдат използвани срещу тях [79].

5.4 Връзки със затворническата администрация

108. Прокурорът - в рамките на своята компетентност - е отговорен за проверката на законността на това как е извършено задържането. Той / тя трябва да осигури цялостна и ефективна защита на правата на задържаните и лишени от свобода, подобряване на положението им, и да улесни тяхната повторна интеграция в обществото [80].

5.5 Връзки със средствата за масова информация

109. Прокурорите се насърчават да информират редовно обществеността, посредством средствата за масова информация, за своята дейност и резултатите от нея [81]. Чрез действията си прокурорите трябва да се стремят да насърчават и да запазят прозрачността и общественото доверие в прокуратурата.

110. Предоставянето на информация от прокурорите трябва да демонстрира безпристрастност, без неправомерно влияние върху съдиите по какъвто и да е начин и без излагането им на лични критики.

111. Когато един индивидуален прокурор е предмет на несправедлива атака чрез медиите, той / тя има правото на коригиране на оспорваната информация или на други правни средства за защита в съответствие с националното законодателство. Независимо от това, в тези случаи, както и когато невярна информация се разпространява относно лица или събития, участващи във воденото от него производството, за предпочитане е реакцията да бъде от ръководителя или говорителя на съответната прокуратурата, а – при по-големите случаи - от Главния прокурор, от най-висшия орган, отговарящ за институцията или от най-високия държавен орган. Подобна институционална реакция минимизира необходимостта засегнатия прокурор да се възползва от гарантираното на всеки право на отговор, и риска от прекомерно "персонализиране" на конфликта.

5.6 Връзки с обществените услуги и с други институции

112. Прокурорите не трябва да се намесват в компетенциите на законодателната или изпълнителната власт. Въпреки това, те трябва да си сътрудничат с държавните институции и

различните служби.

113. Прокурорите трябва да имат правото, без каквито и да са пречки, да възлагат разследвания и да започват наказателно преследване срещу държавни служители и служители на изборна длъжност, когато съответните са заподозрени в извършване на престъпления[82].

6. Организация на прокуратурата

6.1 Структура

114. Основната отговорност на прокуратурата е гарантирането на ефективността на действията си. Необходимо е да има организация и структура, която да отговаря на всички изискуеми от закона задачи с бързина и умения, като едновременно с това поддържа високо ниво на качество.

6.2 Персонал

115. Прокуратурата трябва да се управлява ефективно, като се избягват бюрократичните тенденции. За да правят това, прокурорите трябва да имат достатъчно и квалифициран административен персонал, подходящо обучен. Трябва да се предвидят и експерти в конкретните области, като например за приемането на жертвите на престъпления, обработка на данни, статистика.

6.3 Управление на ресурсите

116. Осигуряването на подходящи организационни, финансови, материални и човешки ресурси допринася за гарантиране на независимостта. Особено във времена на икономически трудности, достатъчни ресурси трябва да бъдат насочени за осигуряване на качеството на услугите[83].

117. Когато управлението на ресурси е възложено на прокуратурата, тя е длъжна да го прави много внимателно и по прозрачен начин[84]. За тази цел, както и за постигане на максимални резултати с помощта на наличните средства, трябва да се въведат съответните мерки; прокурорите трябва да получават подходящо обучение и да бъдат подкрепяни от квалифицирани специалисти.

118. При всеки случай, било то когато прокурорските служби имат или нямат управленска автономност, те трябва да имат възможност да оценяват своите нужди, да преговарят бюджетите си и да решават как да използват отпускните средства по прозрачен начин, за да се постигнат целите на бързо и качествено правосъдие[85].

6.4 Специализация

119. Необходимостта от специализация на прокурорите, както и в рамките на организационната структура на прокуратурата, трябва да се разглежда като приоритет[86], за да се реагира по-подходящо на новите форми на престъпност, а също и в случаите, когато прокурорските компетенции са извън областта на наказателното право. Това също така би подобрило и улеснило международното сътрудничество. Специализацията е от съществено значение за подобряване на ефективността, но също и в отговор на предизвикателствата на прокурорската мисия, произтичащи от сложността на съвременното общество.

6.5 Вътрешно сътрудничество

120. Взаимното и справедливо сътрудничество е от съществено значение за ефективността на прокуратурата, между различните прокуратури, както и между прокурорите, които принадлежат към една и съща прокуратура.

7. Международно сътрудничество

121. Прокурорите трябва да се отнасят към международните искания за подкрепа в рамките на своята компетентност със същото старание, както и при работата си на национално ниво. В тяхната

юрисдикция, те трябва да допринасят - когато е уместно - за прилагането на чуждестранни решения.

122. Прокурорите трябва да се възползват от обучението по прилагане на международните инструменти и основни принципи, определящи големите правни системи. Те могат да участват максимално активно в обмена на опит и международни форуми, полезни за упражняване на функциите им, включително трупането на най-добри практики[87].

123. Когато това води до по-голяма ефективност, прокурорите трябва да използват споразумения за сътрудничество като Евроджъст, Европейската съдебна мрежа и редица други релевантни мрежи, включително прокурори за връзка[88].

Приложение

Списък с документи

1. Препоръка (2000)10 на Комитета на Министрите до държавите членки относно кодексите за поведение на държавните служители, 11 май 2000.
2. Препоръка (2000)19 на Комитета на Министрите до държавите членки относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000.
3. Препоръка (2003)13 на Комитета на Министрите до държавите членки относно предоставянето на информация чрез медиите във връзка с наказателни производства, 10 юли 2003.
4. Препоръка (2010)12 на Комитета на Министрите до държавите членки относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, 17 ноември 2010.
5. Препоръка (2012)11 на Комитета на Министрите до държавите членки относно ролята на прокурорите извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012.
6. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 1(2007) относно начини за подобряване на международното сътрудничество в областта на наказателното правосъдие, 30 ноември 2007.
7. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 2(2008) относно алтернативи за наказателното преследване, 16 октомври 2008.
8. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 3(2008), относно ролята на прокуратурата извън областта на наказателното право, 21 октомври 2008.
9. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение №. 4(2009) относно връзката между съдии и прокурори в демократичното общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо.
10. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение №. 5(2010) относно прокуратурата и правораздаването за малолетните и непълнолетните лица, Декларацията от Ереван, 20 октомври 2010.
11. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 6(2011), относно връзката между прокурорите и затворническата администрация, 24 ноември 2011.
12. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012.
13. Консултативен Съвет на Европейските прокурори (КСЕП), Мнение № 8(2013) относно връзката между прокурорите и средствата за масова информация, 9 октомври 2013.
14. Конференция на Главните Прокурори в Европа, 6^{-та} сесия, Европейски Насоки за Етика и Поведение на прокурорите – “Насоките от Будапеща”, 31 май 2005.

15. Конференция на Главните Прокурори в Европа, Ролята на прокуратурата за защитата на правата на човека и обществения интерес извън областта на наказателното право, Санкт Петербург, 3 юли 2008.
16. Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011.
17. Комисията на ООН по Превенция на Престъпността и наказателното правосъдие, Резолюция за укрепване принципа на правовата държава чрез подобряване на целостта и капацитета на прокуратурата, E/CN.15/2008/L.10/Rev.2, 17 април 2008.
18. Общо Събрание на Организацията на Обединените Нации, Междинен доклад на специалния докладчик относно независимостта на съдиите и адвокатите, Габриела Кнаул, A/65/274, 10 август 2010.
19. Насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за Предотвратяване на Престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 7 септември 1990.
20. Съвет за Правата на Човека към ООН, Междинен доклад на специалния докладчик относно независимостта на съдии и адвокати, A/65/274, 10 август 2010.
21. Съвет за Правата на Човека към ООН, Доклад на специалния докладчик относно независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012.
22. Съвет за Правата на Човека към ООН, Доклад на специалния докладчик относно Независимостта на съдиите и адвокатите за Насърчаване и Защита на всички права на човека; Граждански, политически, икономически, социални и културни права, включително правото на развитие, A/HRC/11/41, 24 март 2009.
23. Съвет за Правата на Човека към ООН, Доклад на специалния докладчик относно Независимостта на съдиите и адвокатите, Габриела Кнаул, A/HRC/23/43, 15 март 2013
24. Съвет за Правата на Човека към ООН, Доклад на специалния докладчик относно Независимостта на съдиите и адвокатите за Насърчаване и Защита на всички права на човека; Граждански, политически, икономически, социални и културни права, включително правото на развитие, A/HRC/8/4/, 13 май 2008.
25. Международна Асоциация на Прокурорите, Стандарти за професионална отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 април 1999.
26. Международна Асоциация на Прокурорите, Борба с използването на интернет за експлоатирането на децата, Най-добра практика, Серия N.1.
27. Международна Асоциация на Прокурорите, Международно Проучване на правната рамка за прилагането на услуги за жертвите на престъпления от прокуратурите, проведено за Международната асоциация на прокурорите от Хейке Грамков, Др.ф.н. Сузане Сейферт Национален Център за щатски съд Арлингтън, Вирджиния, САЩ, 2006.
28. Международна Асоциация на Прокурорите, Декларация за Минимални Стандарти по отношение на Сигурността и Защитата на Прокурорите и техните Семейства, 1 март 2008.
29. Международна Асоциация на Прокурорите, Моделни насоки за ефективно преследване на престъпления срещу деца, IAP Най-добра практика, Серия № 2, общи принципи.
30. Представяне от Международната Асоциация на Прокурорите към Комисията за Подбор на позицията на Прокурор на МНС, март 2011.
31. UNODC/IAP Ръководство за статута и ролята на прокурорите (2014).

- [1] 1189-та среща на Заместник-министрите, 22 януари 2014.
- [2] Виж Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Член 1.
- [3] Виж Препоръка (2012)11 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, Член 2.
- [4] Каясу срещу Турция, № 64119/00 и 76292/01, 13/02/2009, § 91.
- [5] Виж Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Член 24, и Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6-та сесия, Европейски насоки за етика и поведение на прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КСЕП (2005)05, 31 май 2005 част III. Вижте също така Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) относно връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, обяснителна бележка, Член 11. Вижте също така Венецианска Комисия, Доклад относно европейските стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL- AD(2010)040, 3 януари 2011, Член 16.
- [6] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, Член 19.
- [7] Виж Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Член 3. Виж също Насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за Предотвратяване на Престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990 Член 11.
- [8] Виж също Насоките за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за Предотвратяване на Престъпленията и Отношението към Правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990 г. Член 17.
- [9] Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6-та сесия, Европейски насоки за етика и поведение на прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КСЕП (2005)05, 31 май 2005 част III. Международна Асоциация на Прокурорите, Стандарти за професионална отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 Април 1999, точка 4.2. Препоръка (2000) 19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000 г., член 27.
- [10] Международната Асоциация на Прокурорите, Стандартите за професионална отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 април 1999, точка 4.2.
- [11] Виж Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Член 32 и Член 33. Вижте също така: I Международна Асоциация на Прокурорите, Стандарти за професионална отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 Април 1999, точка 4.3; Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6-та сесия, Европейски насоки за етика и поведение на прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КСЕП (2005)05, 31 май 2005 част III; Насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за Предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, § 13; Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, обяснителна бележка, Член 12.
- [12] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, обяснителна бележка, Член 53 и Член 54. Вижте също така: Международна Асоциация на Прокурорите, Стандартите за професионална

отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 април 1999, точка 2.1. Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Член 34.

[13] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, обяснителна бележка, Член 55. Вижте също така Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, Член 15.

[14] Международна Асоциация на Прокурорите, Стандартите за професионална отговорност и изложение на основните права и задължения на прокурорите, 23 април 1999, точка 4.3.

[15] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 3(2008), относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване”, 21 октомври 2008, §§ 16 и 19. Вижте също така: Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, обяснителна бележка, § 64. Вижте също така Королев срещу Русия (№ 2), № 5447/03, 4/10/2010, §§ 33-34; Бацанина срещу Русия, № 3932/02, 14/09/2009, § 27; Менчинская срещу Русия, № 42454/02, 15/04/2009, § 35.

[16] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec (2012)11 относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, § 2.

[17] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec (2012)11 относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, §§ 3 и 11, Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec (2012)11 относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, § 9.

[18] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec (2012)11 относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, § 10.

[19] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 73.

[20] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 77.

[21] Вижте също така Становище № 2(2008) на КСЕП. Вижте също така Нацвилишвили и Тогонидзе срещу Грузия, № 9043/05, 29/04/2014, §§ 90-91.

[22] Насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, Член 18.

[23] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 5 относно прокуратурата и правораздаването за малолетните и непълнолетните лица, Декларацията от Ереван, КСЕП (2010)1, 20 октомври 2010, § 26.

[24] Вижте насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, § 19.

[25] Вижте Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 14.

[26] Вижте Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 13, точки „а” и „б”. За допълнителни предпазни мерки, вижте също така точки с до f.

[27] Гуя срещу Молдова (Голям Състав), № 14277/04, § 86.

[28] Колеви срещу България, № 1108/02, 05/02/2010, §§ 148-149; Василеску срещу Румъния, № 53/1997/837/1043, 22/05/1998, §§ 40-41; Пантеа срещу Румъния, № 33343/96, 03/09/2003, § 238; Мулин срещу Франция, № 37104/06, 23/02/2011, § 57.

[29] Колеви срещу България, № 1108/02, 05/02/2010, § 142.

[30] Вижте насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, § 4.

[31] Вижте Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 16.

[32] Венецианска Комисия, Доклад относно европейските стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, §§ 31 и 32.

[33] Вижте Препоръка (2000)19 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Пояснителен Меморандум (§ 13).

[34] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка R(2000)10 относно кодекси за поведение на държавните служители, 11 май 2000, § 12, точка 1.

[35] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 10.

[36] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, Пояснителен Меморандум (§ 10).

[37] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5, точки а, в и с.

[38] Вижте: Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, Обяснителна бележка, § 37.

[39] Вижте: Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 18.

[40] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5, точки а, в и с.

[41] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 34-35.

[42] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 37. Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, § 65.

[43] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, Обяснителна бележка, § 43.

- [44] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, Обяснителна бележка, § 46.
- [45] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 10.
- [46] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 10.
- [47] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка CM/Rec(2012)11 относно ролята на прокуратурата извън системата на наказателното правораздаване, 19 септември 2012, § 8.
- [48] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 10, и Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012, § 17.
- [49] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 8(2013) относно връзката между прокурорите и средствата за масова информация, 9 октомври 2013, Препоръка VII.
- [50] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 7.
- [51] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012, § 19.
- [52] Виж Насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за Предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, § 7.
- [53] Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, §§ 68 и 69.
- [54] Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, § 70.
- [55] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 40.
- [56] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012; вижте също така Становище № 5(2010) относно прокуратурата и правораздаването за малолетните и непълнолетните лица, Декларацията от Ереван, 20 октомври 2010, § 19.
- [57] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5d.
- [58] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5 точка d.
- [59] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на Съдебната Система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, §69. Вижте също така: Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, § 71.
- [60] Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6–та сесия, Европейски Насоки за Етика и Поведение на Прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КГПЕ(2005)05, 31 май 2005, точка II.

- [61] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка R(2000)10 относно кодекси за поведение на държавните служители, 11 май 2000, § 15, точки 1, 2, 3.
- [62] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, §§ 17 и 18.
- [63] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 7.
- [64] Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, § 81.
- [65] Адаптирано от Кодекса на съдебната етика на Международния наказателен съд.
- [66] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка R(2000)10 относно кодекси за поведение на държавните служители, 11 май 2000, Член 26 точка 3.
- [67] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, §§ 17 и 62.
- [68] Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, A/65/274, 10 август 2010, § 60
- [69] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5 точка е. Вижте също така насоки за ролята на прокурорите, приети от Осмия конгрес на ООН за предотвратяване на престъпленията и отношението към правонарушителите, Хавана, Куба, 27 август до 07 септември 1990, §.22
- [70] Венецианска Комисия, Доклад относно Европейските Стандарти по отношение на Независимостта на съдебната система: Част II - Прокуратурата, CDL-AD(2010)040, 3 януари 2011, § 61.
- [71] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 5, точка „г”.
- [72] Съвет за човешките права, Доклад на специалния докладчик за независимостта на съдии и адвокати, Габриела Кнаул, A/HRC/20/19, 7 юни 2012, §§ 76 à 78 и 118.
- [73] Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6 сесия, Европейски Насоки за Етика и Поведение на Прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КГПЕ(2005)05, 31 май 2005, точка II.
- [74] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 10.
- [75] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка R(2000)10 относно кодекси за поведение на държавните служители, 11 май 2000, § 17
- [76] Конференция на Главните Прокурори на Европа, 6 сесия, Европейски насоки за етика и поведение на прокурорите – “Насоките от Будапеща”, КГПЕ(2005)05, 31 май 2005, точка II.
- [77] Вижте Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 17, и също така Становище на КСЕП № 4(2009), 8 декември 2009, Обяснителна бележка, § 66.
- [78] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, § 3.
- [79] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 4(2009) за връзката между съдии и прокурори в едно демократично общество, 8 декември 2009, Декларацията от Бордо, Обяснителна бележка, §§ 60 и 61.

[80] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 6(2011) относно връзката между прокурорите и затворническата администрация, 24 ноември 2011, §§ 16 и 36.

[81] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 8(2013) относно връзката между прокурорите и средствата за масова информация, 9 октомври 2013, §§ 20 и 22. Виж също съдебната практика на Европейския Съд по Правата на Човека: Ариго и Вела срещу Малта (дек.), № 6569/04, 10 май 2005; Йорданова и Тошев срещу България, № 5126/05, § 53, 2 октомври 2012; Обзървър и Гардиан срещу Обединеното Кралство, № 13585/88, 26 ноември 1991.

[82] Вижте Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 16.

[83] Вижте Становище № 4(2009) на КСЕП, Декларацията от Бордо, параграф 4. Вижте също така Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012, препоръка (i).

[84] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012, § 51.

[85] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 7(2012) относно управлението на средствата в прокуратурата, 11 декември 2012, препоръка (ii).

[86] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, § 8.

[87] Комитета на министрите на Съвета на Европа, Препоръка (2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правораздаване, 6 октомври 2000, §§ 38 и 39.

[88] Консултативен Съвет на Европейските прокурори, Становище № 1(2007) относно начините за подобряване на международното сътрудничество в областта на наказателното правосъдие, 30 ноември 2007, §§ 38 и 39.